

فقه مصور عبادات

آسان سازی وآموزش احکام اسلام

پاکی | نماز | روزه | زکات | حج

د. عبدالله بن سالم باهمام

ترجمه

د. محمد سرور محمد مراد سروری بلخی

اعتکا ف

اعتکاف

مطالب

اعتکاف در لغت

ملازمت چیزی، وحبس نفس بر آن.

اعتکاف در شریعت

ملازمت مسجد برای عبادت الله تعالی.

مشروعیت اعتکاف

اعتکاف عملی است از اعمال فضائل، وطاعات بزرگ، از أم المؤمنین عائشه صدیقهرضی الله عنها روایت شده که فرمود: ((نبی اکرم ﷺ در دهءه اخیر رمضان تا هنگام وفات شان به اعتکاف می نشستند)).[۱] اعتکاف برای ما وکسانی پیش از ما نیز مشروع بوده است، الله متعال فرموده است: (به ابراهیم واسماعیل امر کردیم تا خانهء مرا پاک سازند برای طواف

کنندگان و اقامت کنندگان برای عبادت ونماز گذاران در حال رکوع وسجود) (بقره:۱۲۵)

حکم اعتکاف

اعتکاف در هر وقت سنت است، وبهترینش در دهءه اخیر رمضان میباشد، زیرا که رسول الله ﷺ بر آن در دهءه اخیر رمضان مداومت کرده اند.[۲]

شرطهای اعتکاف

۱ـ نیت

اعتکاف کننده نیت نموده در مسجد جهت قربت وعبادت الله تعالی اقامت گزیند، بدلیل فرمودهء نبی اکرمﷺ: ((اعمال به نیت هایش بستگی دارد)).[۳]

۲ـ مسجدیکه در آن به اعتکاف می نشیند باید که مسجد جامع باشد

یعنی مسجدی باشد که در آن نماز جمعه بخوانند، و در آن عموم مردم باشد، نه مسجدی که مخصوص مردم یک منطقه خاص باشد.

(۱) به روایت بخاری.

(۲) زاد المعاد.

(۳) به روایت بخاری ومسلم.

مسجد جامع (جمعه خوانی)

۳ـ پاکی از حدث بزرگ

بنابرین اعکاف جنب، و زنان حائض ونفساء صحیح نیست، بدلیل عدم جواز توقف آنها در مسجد.

روزه داشتن برای اعتکاف نشستن شرط نیست

روزه داشتن برای اعتکاف نشستن شرط نیست، بدلیل روایت ابن عمرﷺ که امیر المؤمنین عمر ﷺ خطاب به نبی اکرمﷺ فرمود: در جاهلیت نذر کرده بودم تا شبی در مسجد الحرام اعتکاف بنشینم، آنحضرتﷺفرمودند: ((به نذر خود وفا کن)) [۱]، اگر روزه داشتن برای اعتکاف شرط بود، اعتکاف عمرﷺ در شب صحیح نمیشد، زیرا در شب روزه ای وجود ندارد، وهم چنین ثابت است که رسول الله ﷺ دهه‌ء اول ماه شوال را اعتکاف نشسته اند، [۲] که در روز های عید واقع شده که روزه در آنها جائز نیست، همانطوریکه روزه واعتکاف دو عبادت از هم جدا میباشند، بنا بر آن وجود یکی از آنها برای دیگری شرط نمیباشد.

(۱)به روایت بخاری.
(۲) به روایت مسلم.

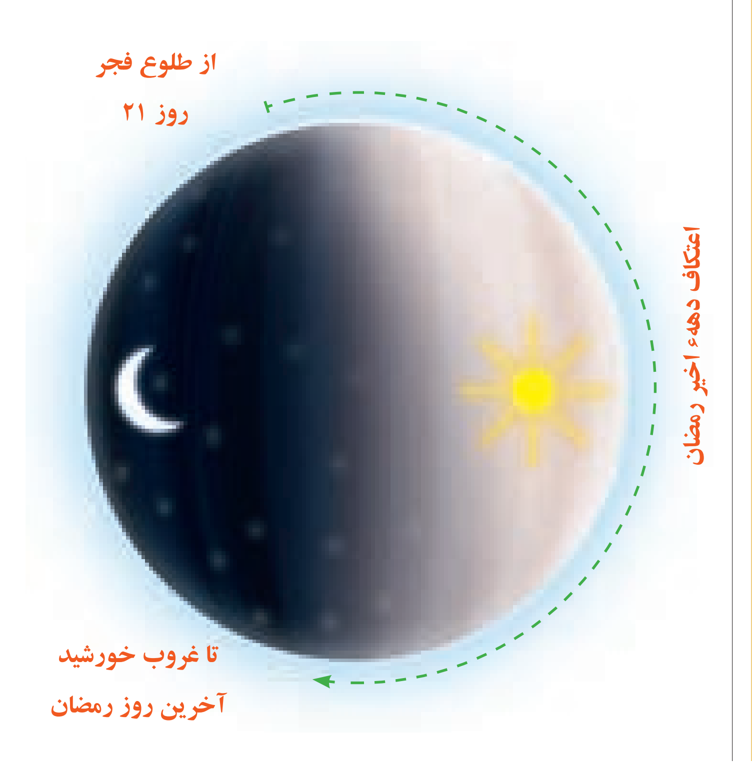
اعتکاف دهه‌ء اخیر رمضان

بهترین وقت اعتکاف بوده، بدلیل آنچه از أم المؤمنین عائشه صدیقه رضی الله عنها روایت شده که نبی اکرمﷺ در دهه‌ء اخیر رمضان تا زمان وفات شان اعتکاف نشسته اند.[۱]

کسیکه در دهه‌ء اخیر رمضان نیت اعتکاف نشستن را داشت، در مسجدیکه نیت اعتکاف را کرده نماز فجر را میخواند، پس از آن به اعتکاف مینشیند، از أم المؤمنین عائشه صدیقه رضی الله عنها روایت شده که فرمود: ((رسول الله ﷺ در هر رمضان به اعتکاف می نشستند، وقتی نماز صبح را میخواندند به مکانی که اعتکاف نموده بودند داخل میشدند)).[۲]

واعتکاف با غروب خورشید آخرین روز رمضان پایان میگیرد، بهتر است بیرون شدن از اعتکاف در بامداد روز عید

(۱) به روایت بخاری.
(۲) به روایت بخاری.

باشد، از پیشینیان نیک امت چنین نقل شده است.

حکمت اعتکاف

حکمت از اعتکاف نشستن، بریدن از دنیا، ومشغولیت بآن ، واهل دنیا، وفارغ شدن بعبادت میباشد، برای اعتکاف نشسته، شایسته است تا قلب خود را نیز فارغ بگرداند.

آنچه برای معتکف مباح است

۱. بیرون رفتن از مسجد برای نیازمندیها، مانند خارج شدن برای غذا خوردن ونوشیدن، اگر کسی نبود که برایش آنرا بیاورد، وخارج شدن برای قضای حاجت، بدلیل آنچه که از أم المؤمنین عائشه صدیقهرضی الله عنها روایت شده که فرمود: ((نبی اکرم ﷺ وقتیکه به اعتکاف بودند، سرشانرا بسوی من نزدیک میکردند، ومن آنرا شانه میکردم[۱]، وبه خانه داخل نمیشدند مگر برای نیاز بشری))[۲]

۲. شانه زدن ودرست کردن موی، نظر به حدیث قبلی.

۳. سخن گفتن با مردم در موارد سودمند، وپرسیدن از حال واحوال شان، ولی خیلی صحبت کردن وپرحرفی شایسته نیست، زیرا با مقصود اعتکاف منافات دارد.

۴. بازدید برخی از خانواده وخویشاوندان، وبیرون رفتن از مکان اعتکاف برای وداع آنها، از أم المؤمنین صفیه بنت حیی رضی الله عنها روایت شده که فرمود: ((نبی اکرم ﷺ در اعتکاف بودند، من شبانه بدیدارشان رفتم با ایشان حرف زدم، پس از آن برخاستم که برگردم، با من برخاستند تا مرا برگردانند[۳]))[۴].

باطل کننده های اعتکاف

۱. خارج شدن از مسجد قصدا وبدون نیاز بآن، -اگرچه مدتش کوتاه باشد- بدلیل آنچه از أم المؤمنین عائشه صدیقه رضی الله عنها روایت شده که فرمود: ((وبه خانه داخل نمیشدند مگر برای نیاز بشری))[۵].زیرا که بیرون شدن از مسجد، بقا در مکان اعتکاف را که رکن اعتکاف است منتفی میسازد.

۲. آمیزش وهمبستری -اگرچه در شب باشد، بدلیل فرموده الله متعال: (وآمیزش با همسرانتان مکنید، در حالیکه شما در مساجد به اعتکاف نشسته اید) (بقره:۱۸۷) ودر حکم آمیزش است: انزال بشهوت اگرچه بدون همبستری باشد: مانند استمناء، وهمآغوشی با همسر در غیر از فرج.

۳. قصد قطع کردن اعتکاف.

اگر مسلمانی نیت اعتکاف روزهای معینی کرد، بعد از آن اعتکافش را قطع نمود، قضای آن جواز دارد، زیرا که از أم المؤمنین عائشه صدیقه رضی الله عنها روایت شده که فرمود: ((رسول الله ﷺ اگر اراده‌ء اعتکاف را میداشتند نماز فجر ادا نموده به مکان اعتکافشان وارد میشدند،[۶] رسول الله ﷺ امر کردند تا خیمه‌ء پشمی را در دهه‌ء آخر رمضان برپا کنند[۷]، که چنین کردند- زینب نیز امر کرد چادر پشمی ویرا نیز برپا دارند، که کردند، وسایر همسران نبی اکرم ﷺ نیز امر کردند تا چادر های پشمی آنان نیز بر پا شود، که شد، وقتیکه رسول الله ﷺ نماز فجر را اداء کردند، دیدند که خیمه های پشمی زده اند، فرمودند: نیکوئی میخواهند؟[۸]امر کردند خیمه‌ء ایشانرا برکنند،[۹]واعتکاف در ماه رمضان را ترک نمودند، [illegible] شوال اعتکاف نمودند))[۱۰]

(۱) أرجله: موهایشانرا درست میکردم.
(۲) رواه مسلم.
(۳) لیقلبنی: مرا بخانه ام برگردانند.
(۴) به اتفاق بخاری ومسلم
(۵) به روایت مسلم.
(۶) معتکفه: موضع وجای اعتکافش در مسجد.
(۷) الخباء: آنچه که از پشم ویا پت مانند خیمه درست کنند
(۸) از بیم آنکه مبادا در اعتکافشان مخلص نباشند.
(۹) قوض: یعنی خیمه را برکنندند.
(۱۰) به اتفاق بخاری ومسلم.